

PAŃSTWO OPIEKUŃCZE CZY BEZRADNE? OPINIE POLAKÓW NA TEMAT BEZPIECZEŃSTWA ZAPEWNIANEGO PRZEZ INSTYTUCJE PAŃSTWA

Beata Czuba

Wojskowa Akademia Techniczna

Streszczenie. Funkcją państwa opiekuńczego jest minimalizowanie ryzyka związanego z zagrożeniami współczesnego świata. Jednak globalizacja zagrożeń, zwiększająca się kompleksowość środowiska wewnętrznego i zewnętrznego współczesnych państw sprawia, że ich funkcje opiekuńcze stają się niemożliwe do spełnienia. Artykuł zawiera analizę wyników badań opinii społecznej na temat poczucia bezpieczeństwa Polaków w różnych sferach funkcjonowania: ekonomicznego (rynek pracy), zdrowotnego (ocena instytucji ochrony zdrowia), oceny zagrożeń terrorystycznego, militarnego, ekologicznego etc. **Słowa kluczowe:** państwo opiekuńcze, bezpieczeństwo, zagrożenie.

Wstęp

Bezpieczeństwo osobiste jednostek oraz zbiorowości stało się obecnie sztandarym hasłem niemal każdej instytucji. Zasada ta znajduje odzwierciedlenie w języku używanym w opisie rzeczywistości, w którym na stałe zagościły frazy zawierające pojęcie „bezpieczeństwa” odmienianego na różne sposoby. Instytucje troszczą się zatem o: bezpieczną szkołę, bezpieczeństwo rodziny, bezpieczne miejsce pracy, bezpieczeństwo osobiste, bezpieczne drogi, bezpieczne biura podróży, bezpieczeństwo narodowe, bezpieczną żywność, bezpieczny Internet, a nawet bezpieczne bajki. Steven Pinker w książce *Zmierzch przemocy* dowodzi, że żyjemy w najbardziej spokojnych czasach w dziejach ludzkości: „Trudno w to uwierzyć – wiem, że większość ludzi nie wierzy – ale natężenie przemocy od dawna maleje i dzisiaj prawdopodobnie żyjemy w najspokojniejszej epoce w dziejach naszego gatunku. Proces ten nie przebiegał bez zakłóceń, nie ograniczył poziomu przemocy do zera, nie ma gwarancji, że będzie trwał wiecznie, ale jest niepodważalny w skali masowej od stuleci do teraz, a także we wszystkich kategoriach zjawisk, od wojen po karanie dzieci za pomocą klapsa”¹. Autor twierdzi, że przełomowym momentem dla zapewnienia bezpiecznego życia społeczeństwom było powstanie państw, które stworzyły mechanizmy prawne kontroli barbarzyńskich impulsów anarchizujących jednostek. Jednak obecnie przeciętny obywatel, który bombardowany jest licznymi doniesieniami mediów na temat wypadków, zbrodni, katastrof i kataklizmów, nie podziela opinii Pinkera. Przeciwnie – towarzyszy mu przekonanie o wszechobecnym zagrożeniu. W ten

¹ S. Pinker, *Zmierzch przemocy*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2011, s. 13.

trend wpisuje się koncepcja U. Becka opisującego „społeczeństwo ryzyka”, w którym jednostki nie mogą czuć się wolne od zagrożeń pomimo postępu wiedzy i technologii. Rozwój nauki generuje, zdaniem Becka, nowe zagrożenia. Nowoczesność stała się rezerwuarem paradoksów – jesteśmy wolni jak nigdy wcześniej. Z drugiej strony zaś staliśmy się zależni i zdani na systemy abstrakcyjne w zaspokajaniu licznych potrzeb. Sprawy bezpieczeństwa nowoczesne społeczeństwa pozostawiają państwu. Państwo utrzymuje grupy dyspozycyjne, które są coraz bardziej profesjonalne i powinny troszczyć się o wielowymiarowe bezpieczeństwo społeczeństwa: „Gospodarka strachu zyskuje na powszechnej utracie pewności. Nieufny i podejrzany obywatel będzie musiał być wdzięczny, gdy zostanie zeskanowany, sfotografowany, zrewidowany i przesłuchany »dla własnego bezpieczeństwa«. Bezpieczeństwo staje się równie dochodowym działem dóbr konsumenckich sektora publicznego i prywatnego jak woda i elektryczność”². Wydaje się, że żyjemy w czasach, w których problem zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom staje się coraz ważniejszy, a rolą państwa opiekuńczego jest minimalizacja ryzyka, które prowadzi do wypadków, chorób, utraty pracy i innych możliwych zagrożeń egzystencji jednostek i grup³. Mirosława Marody, opisując zmiany, jakim ulega współczesne państwo, podkreśla, że opiekuńcze funkcje państwa ulegają dzisiaj znaczącym ograniczeniom. Czynniki, które mają znaczenie dla tego procesu, to globalizacja ryzyka, które pokonuje granice państwowe, złożoność sytuacji, w której funkcjonują społeczeństwa, brak możliwości przygotowania się na wiele zagrożeń (kryzysy ekonomiczne, problemy demograficzne, terroryzm, zanieczyszczenie środowiska naturalnego etc.): „Bezradność państwa w radzeniu sobie z zagrożeniami, przed którymi miało chronić swoich obywateli, jest tym bardziej dojmująca, że większość z tych zagrożeń jest ze sobą powiązana w sposób, który sprawia, że walcząc z jednym ryzykiem, pogłębiaamy inne”⁴.

Celem artykułu jest przywołanie badań społecznych, w tym badań własnych, na temat poczucia bezpieczeństwa Polaków w różnych sferach funkcjonowania społecznego, co pozwoli ocenić stosunek społeczeństwa do instytucji państwa odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa. Główny problem stawiany w artykule jest następujący:

Jak Polacy oceniają zdolność instytucji państwa do zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom?

Pytania szczegółowe:

1. Jakie zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski wskazują Polacy?
2. Jak respondenci oceniają własne bezpieczeństwo zdrowotne?

² U. Beck, *Społeczeństwo światowego ryzyka. W poszukiwaniu utraconego bezpieczeństwa*, Wyd. Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012, s. 22.

³ A. Giddens, *Socjologia, wydanie nowe*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2012, s. 507.

⁴ M. Marody, *Jednostka po nowoczesności. Perspektywa socjologiczna*, Wyd. Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2014, s. 127.

3. Czy Polacy mają zaufanie do kompetencji instytucji państwa w sprawie rozwiązania problemów zdrowotnych społeczeństwa?
4. W jaki sposób respondenci oceniają sytuację na rynku pracy w Polsce?
5. Czy Polacy czują się zagrożeni utratą pracy?
6. Czy respondenci uważają, że zagrożenie w Polsce terroryzmem jest realne?
7. Jaki stosunek do uchodźców mają Polacy?
8. Czy respondenci uważają, że suwerenność Polski jest zagrożona?
9. Jakie czynniki wskazują respondenci jako zagrażające dla suwerenności kraju?
10. Jak respondenci oceniają możliwości działania państwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń o charakterze militarnym, terrorystycznym, ekologicznym, klęski żywiołowej?

W artykule stawiam następującą hipotezę:

Polacy uważają, że państwo nie jest przygotowane do radzenia sobie z zagrożeniami o charakterze ekonomicznym, terrorystycznym, ekologicznym i militarnym.

Ponieważ ograniczone ramy artykułu uniemożliwiają rozwinięcie problematyki licznych zagrożeń⁵, skoncentruję się na wybranych czynnikach: bezpieczeństwie zdrowotnym (z uwagi na szczególne miejsce, jakie w systemie wartości Polaków zajmuje zdrowie⁶), bezpieczeństwie ekonomicznym (w 2015 r. poziom bezrobocia pierwszy raz od siedmiu lat spadł poniżej 10%⁷, interesujące jest, na ile ten wskaźnik koresponduje z odczuciami Polaków na temat zagrożenia utratą pracy i oceną rynku pracy w Polsce), terroryzmie (ataki terrorystyczne w listopadzie 2015 r. we Francji na skalę niespotykaną w tym kraju od kilkudziesięciu lat wywołały falę spekulacji na temat bezpieczeństwa społeczeństw w państwach europejskich⁸) oraz na problemie uchodźców przybywających do Polski. W analizie wykorzystane zostaną sprawozdania ośrodków badania opinii społecznej CBOS i TNS Polska oraz wyniki badań własnych.

1. Ocena zagrożeń dla bezpieczeństwa i suwerenności Polski

Badania społeczne wskazują, że coraz więcej Polaków uważa, że są powody, aby obawiać się o suwerenność kraju.

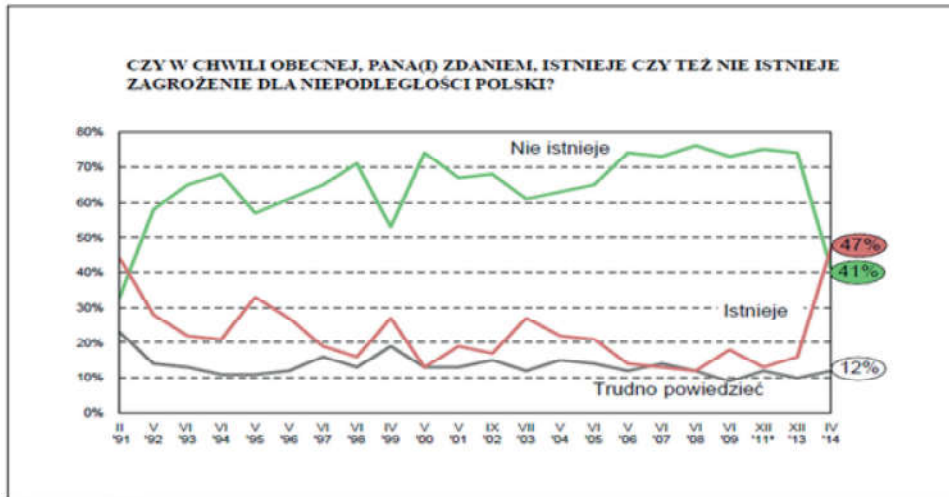
⁵ J. Borkowski, *Człowiek zagrożony i niebezpieczny*, Oficyna Wydawnicza „Żak”, Warszawa 2011, s. 17-63.

⁶ Komunikat z badań CBOS, BS/111/2013, s. 1-2.

⁷ <http://www.polskieradio.pl/42/275/Artykul/1526475,Bezrobocie-w-Polsce-spadlo-ponizej-10-proc-Eksperci-raczej-nie-na-dlugo> [pobrano: 3.01.2016].

⁸ <http://swiat.newsweek.pl/zamachy-w-paryżu-ataki-terrorystyczne-we-francji-najwazniejsze-informacje,artykuly,373992,1.html> [pobrano: 3.01.2016].

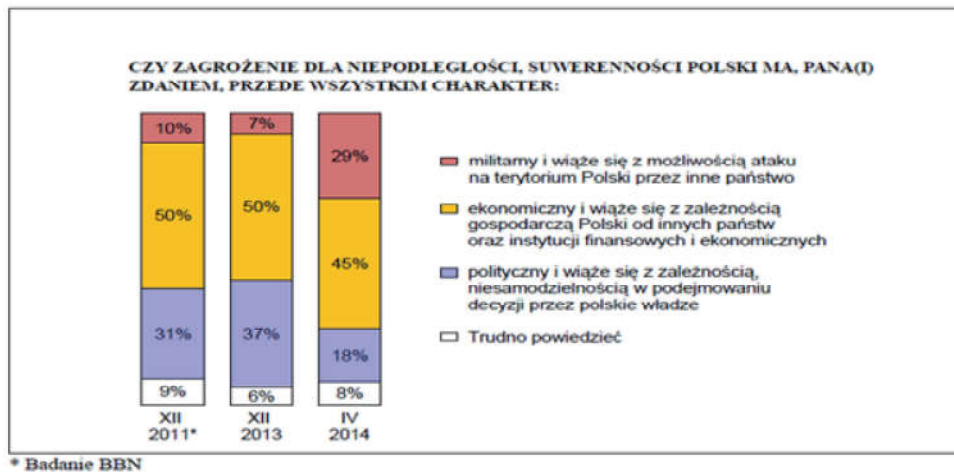
Wykres 1. Zagrożenia dla niepodległości Polski

Źródło: sprawozdanie z badań CBOS, nr 48/2014, s. 2

Od 2013 r. gwałtownie wzrosła liczba respondentów, którzy dostrzegają realne zagrożenie dla suwerenności Polski. Opinie w sprawie rodzajów zagrożeń dla suwerenności kraju wskazuje wykres nr 2.

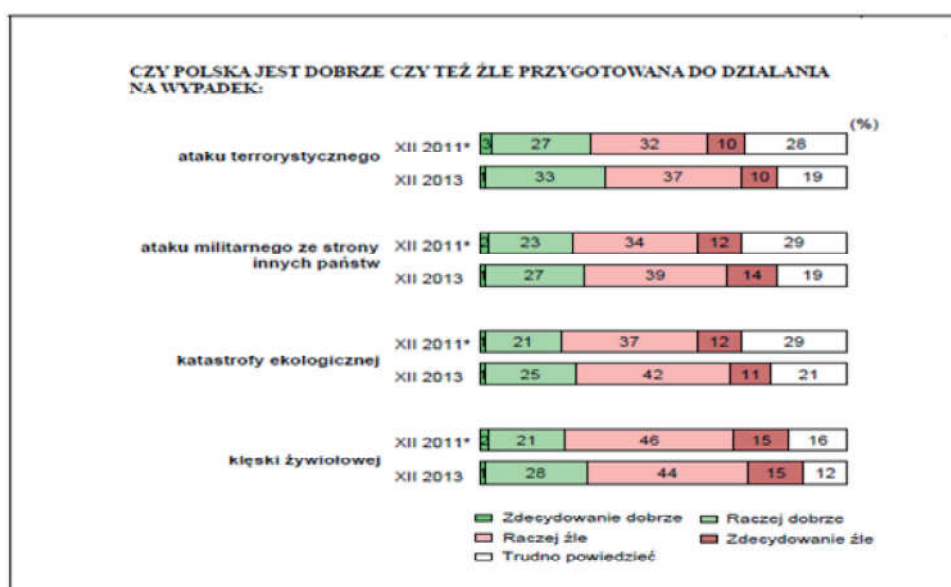
Wykres 2. Ocena charakteru zagrożeń dla suwerenności Polski

Źródło: sprawozdanie z badań CBOS, nr 48/2014, s. 3

W 2014 r. w porównaniu z rokiem 2013 zwiększyła się liczba respondentów, którzy wskazali zagrożenie militarne, natomiast zmniejszyła się liczba osób przekonanych, że zagrożenie ma charakter ekonomiczny i wiąże się z zależnością gospodarczą Polski od innych państw. Wykres nr 3 pokazuje rozkład opinii na temat przygotowania Polski do radzenia sobie z zagrożeniami terrorystycznym, militarnym, ekologicznym, klęski żywiołowej.

Wykres 3. Ocena przygotowania Polski na wypadek zagrożeń

Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 18/2014, s. 11

W porównaniu z badaniem wykonanym w 2013 r., respondenci w 2014 r. ocenili gorzej przygotowanie Polski do działań na wypadek ataku militarnego, terrorystycznego, katastrofy ekologicznej. Nieznacznie zwiększyła się liczba respondentów, którzy pozytywnie ocenili przygotowanie państwa do działania w sytuacji klęski żywiołowej.

Badania społeczne wskazują na to, że wśród czynników, które Polacy uznają za zagrażające bezpieczeństwu Polski, kluczowe miejsce zajmują: bieda, problemy demograficzne oraz niepokoje i protesty społeczne.

W porównaniu z 2011 rokiem wzrosła liczba respondentów, którzy obawiają się cyberataków, upadku rządu, utraty przez Polskę suwerenności. W czołówce zagrożeń wskazanych przez respondentów jest czynnik ekonomiczny – postępująca bieda i złe warunki życia ludzi. Poczucie braku stabilności ekonomicznej jest czynnikiem negatywnie rzutującym na wszystkie sfery życia jednostki, ponieważ stawia pod znakiem

zapytania zaspokojenie innych potrzeb – zdrowotnych, kulturalnych, edukacyjnych, emocjonalnych etc. Ludzie niemający poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego tracą poczucie stabilności w każdej sferze swojego życia.

Tabela 1. Ocena zagrożeń bezpieczeństwa Polski

Jak Pan(i) sądzi, co i w jakim stopniu może obecnie i w najbliższym czasie stanowić realne zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski?	XII 2011	XII 2013
	Średnie na skali od 0 do 10	
Narastająca bieda, złe warunki życia ludzi	6,41	6,36
Zapaść demograficzna, starzenie się społeczeństwa	-	6,33
Niepokoje i protesty społeczne*	5,87	5,63
Kradzież poufnych danych z komputerów instytucji państwowych, przedsiębiorstw, banków**	5,05	5,29
Wzrost przestępczości w Polsce	5,40	5,22
Umocnienie przez Rosję swoich wpływów w krajach dawnego ZSRR		4,99
Rozwój przestępczości zorganizowanej, działalności mafijnej	5,03	4,90
Poważny kryzys finansowy i gospodarczy w Europie, na świecie	6,43	4,80
Rozwój działalności organizacji politycznych głoszących skrajne poglądy	4,92	4,52
Poważne konflikty między różnymi grupami społecznymi w Polsce	4,52	4,51
Trwale zahamowanie tempa wzrostu gospodarczego w Polsce	-	4,32
Poważny konflikt zbrojny poza Polską, którego skutki mogą dotknąć także nasz kraj	-	4,24
Bankructwo kraju, niezdolność Polski do spłaty zaciągniętych zobowiązań	-	3,98
Zagrożenie bezpieczeństwa energetycznego kraju – braki w dostawie energii elektrycznej i paliw	4,67	3,92
Upadek rządu w Polsce, chaos polityczny	3,25	3,79
Katastrofa ekologiczna, groźne zmiany w środowisku naturalnym	3,76	3,76
Atak terrorystyczny w Polsce	3,50	3,14
Rozprzestrzenienie się jakiejś choroby zakaźnej, epidemia	3,49	3,12
Rozpad UE, konflikty między krajami europejskimi	-	3,02
Oslabienie współpracy krajów należących do NATO, rozpad NATO	-	2,50
Atak militarny na terytorium Polski	2,02	2,11
Utrata suwerenności, niezależności przez Polskę	1,47	1,92
Atak nuklearny na terytorium Polski	1,67	1,56

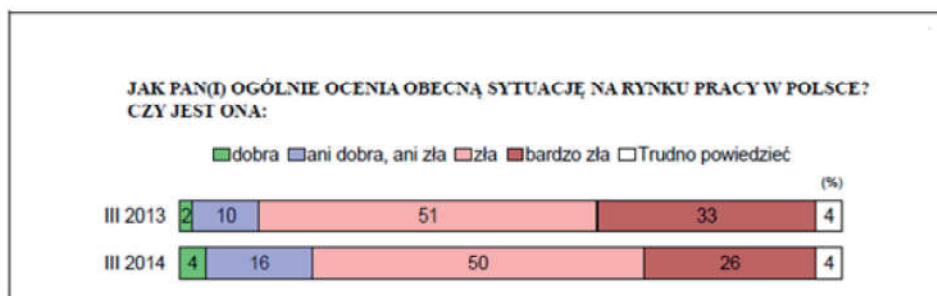
Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 18/2014, s. 5

2. Bezpieczeństwo ekonomiczne

Wykres zamieszczony poniżej pozwala zdiagnozować opinie Polaków na temat ogólnej sytuacji na rynku pracy w Polsce.

Polacy w większości wypowiedali się negatywnie na temat sytuacji na rynku pracy. Ocena ta była nieco lepsza w 2014 r. w porównaniu z rokiem poprzednim.

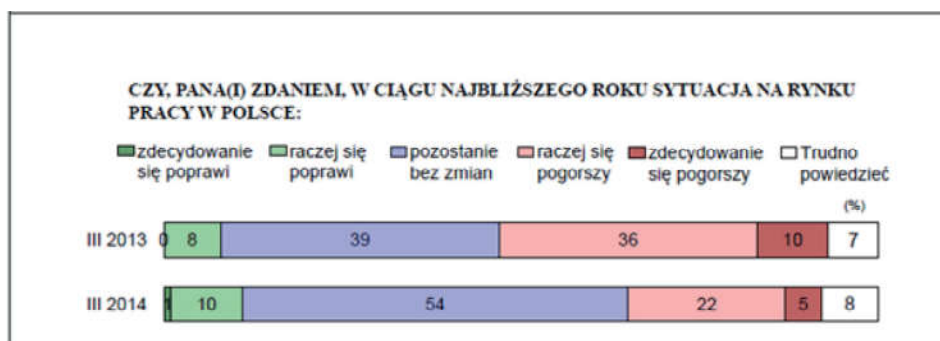
Wykres 4. Ocena sytuacji na rynku pracy

Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 43/2014, s. 1

Respondenci oceniali również perspektywy ewentualnej zmiany sytuacji.

Wykres 5. Ocena szans na zmianę sytuacji na rynku pracy

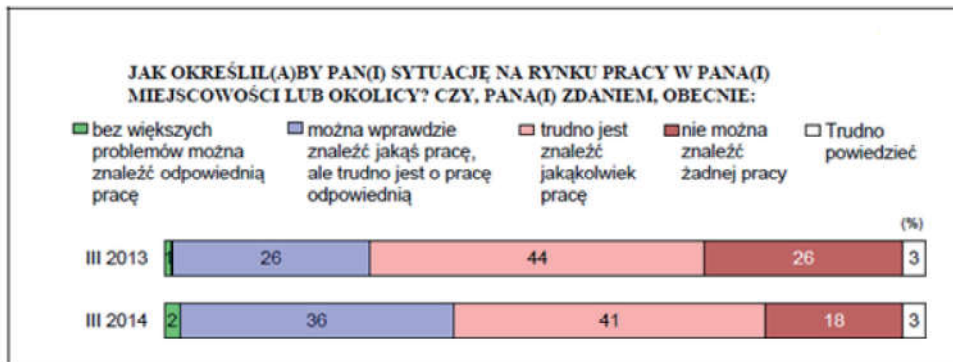
Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 43/2014, s. 3

Ponad połowa respondentów pytanych w 2014 r. o perspektywę rozwoju sytuacji na rynku pracy odpowiedziała, że nie ulegnie ona zmianie. W porównaniu z rokiem 2013 mniej respondentów wskazywało pogorszenie sytuacji. O dwa punkty procentowe wzrosła liczba osób, które były zdania, że sytuacja ulegnie poprawie.

W cytowanym badaniu respondenci wypowiedzieli się również na temat szans znalezienia pracy w najbliższej miejscowości.

W porównaniu z rokiem 2013 w 2014 r. zmniejszyła się liczba respondentów, którzy wyrażali opinie, że w najbliższej okolicy trudno znaleźć jakąkolwiek pracę, jak również tych, którzy wskazali, że nie ma żadnej pracy. Zwiększyła się liczba osób podających, że można wprawdzie pracę znaleźć, ale trudno o pracę odpowiednią. Tylko o jeden punkt procentowy wzrosła liczba respondentów, którzy byli zdania, że pracę można znaleźć bez problemu.

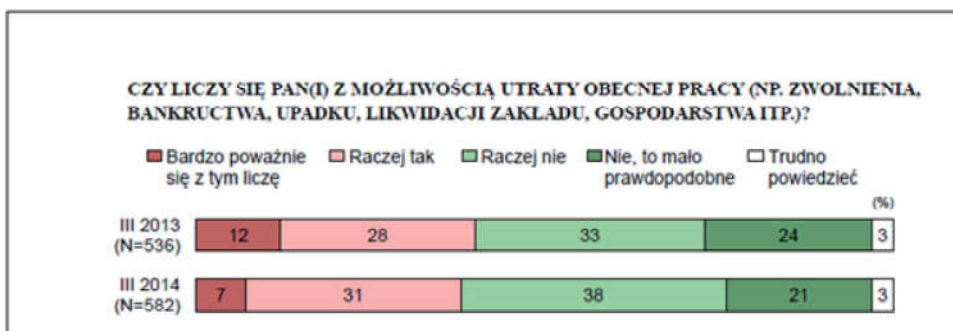
Wykres 6. Ocena sytuacji na rynku pracy

Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 43/2014, s. 5

Wykres zamieszczony poniżej ilustruje wskazania respondentów dotyczące zagrożenia utratą pracy.

Wykres 7. Zagrożenie utratą pracy

Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 43/2014, s. 8

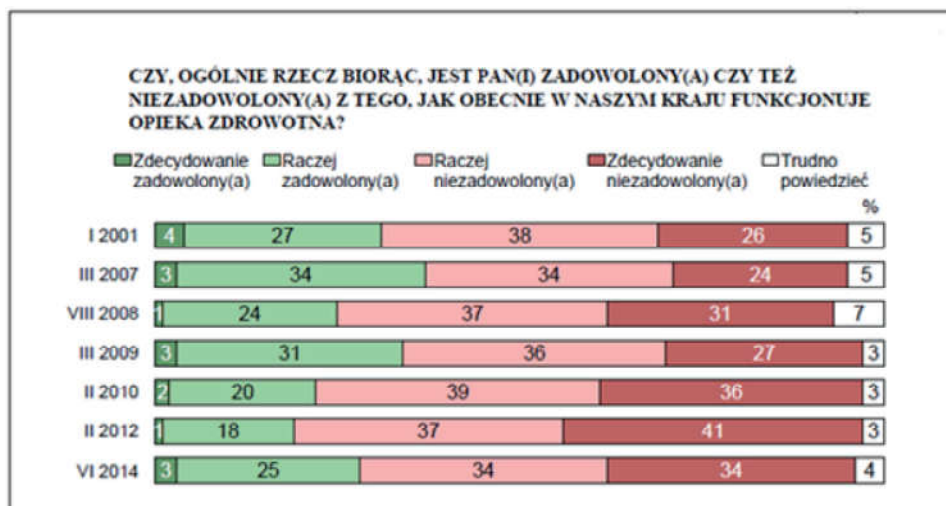
W porównaniu z 2013 r. nieco zmniejszyła się liczba respondentów obawiających się utraty pracy. Nadal jednak jest to odsetek wskazań wysoki, bliski 40%.

3. Bezpieczeństwo zdrowotne

Badania społeczne wskazują na to, że od 2005 r. Polacy najwyżej cenią sobie szczęście rodzinne i zdrowie⁹. Wykres nr 8 pozwala ocenić dynamikę zmian opinii respondentów na temat opieki zdrowotnej na przestrzeni lat 2001-2014.

⁹ Komunikat z badań CBOS, Nr BS/111/2013, s. 1-2.

Wykres 8. Poziom zadowolenia Polaków z opieki zdrowotnej (2001-2014)

Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 107/2014, s. 8

Analiza wyników pozwala na stwierdzenie, że od 2001 r. stale dominują opinie wyrażające niezadowolenie z opieki zdrowotnej w Polsce. W porównaniu z 2012 r. w 2014 r. wzrosła liczba osób zadowolonych z działania służby zdrowia. Największy wpływ na niezadowolenie respondentów mają trudności w korzystaniu z pomocy lekarzy specjalistów i wykonaniu potrzebnych badań diagnostycznych. Respondenci pozytywnie oceniali dostępność świadczeń lekarzy pierwszego kontaktu.

Podobnie negatywne oceny służby zdrowia w Polsce wykazuje badanie TNS z 2014 r.

W cytowanym badaniu zapytano Polaków również o to, czy rząd oraz opozycja potrafią poradzić sobie z problemami w tej sferze. Wskazania respondentów ilustruje wykres 10.

Z przeprowadzonych badań wynika, że Polacy nie mają zaufania do kompetencji rządu i opozycji w zakresie działań służących usprawnieniu służby zdrowia. Niżej przedstawione wyniki badań CBOS pozwalają ocenić bardziej szczegółowo sfery, z których Polacy są zadowoleni i do których odnoszą się krytycznie. Wykres nr 11 pokazuje rozkład opinii respondentów na temat niektórych świadczeń medycznych oferowanych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego.

Krytyczne opinie respondentów na temat służby zdrowia dotyczą działania administracji, poszanowania zasady równości w dostępie do usług medycznych, możliwości skorzystania z usług, badań i specjalistów w dogodnym miejscu i czasie oraz umówienia się na wizytę do specjalisty.

Wykres 9. Ocena systemu opieki zdrowotnej

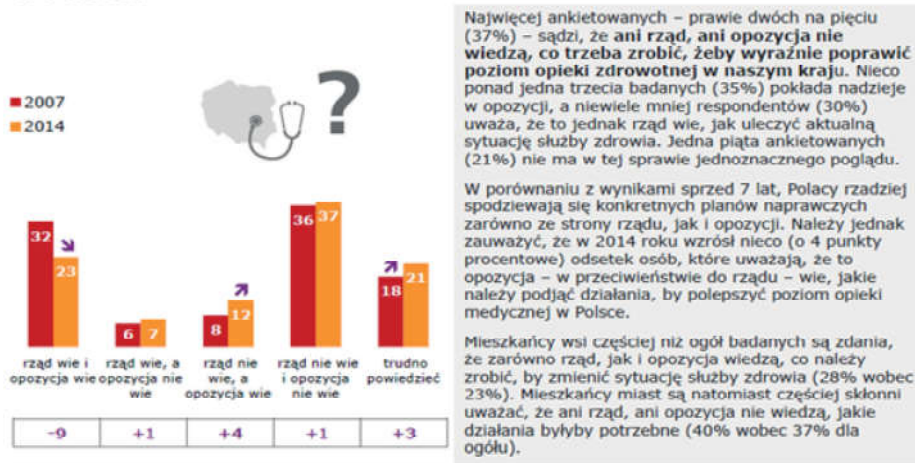
Jak ogólnie, ocenia Pan(i) obecny system opieki zdrowotnej w Polsce. Czy jest on:

Źródło: TNS, sprawozdanie z badań, K.018/14, s. 5

Wykres 10. Opinie na temat możliwości rozwiązania problemów służby zdrowia

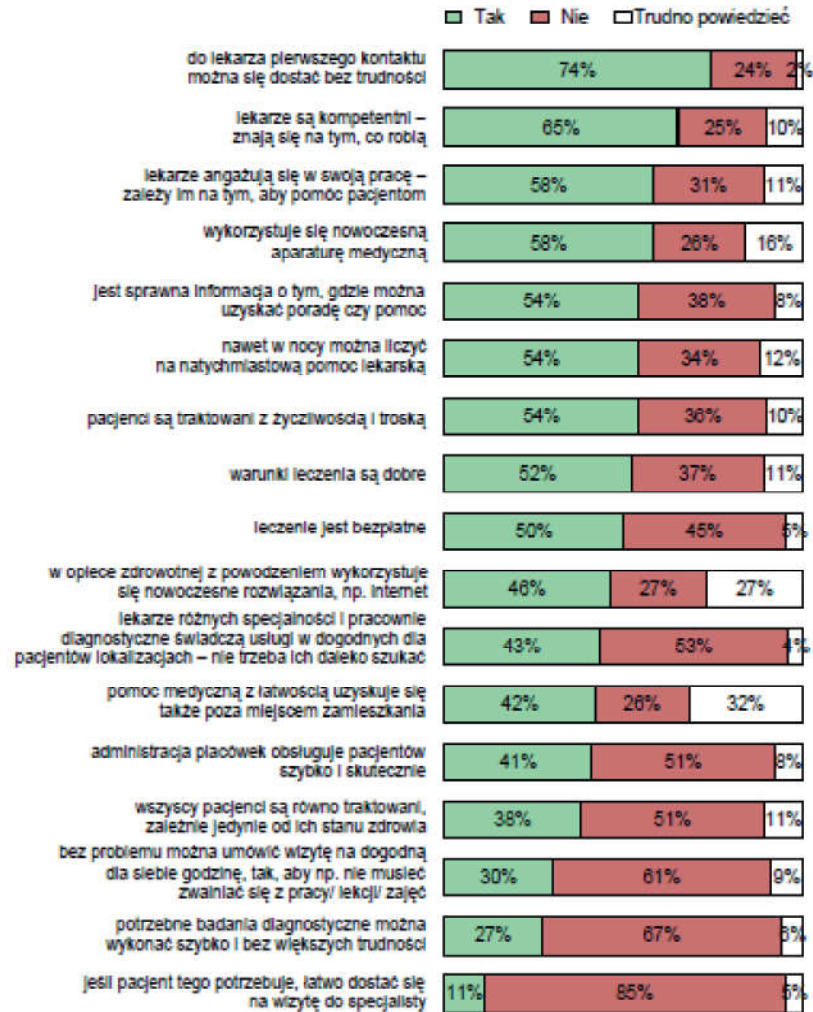
Czy Pana(i) zdaniem, rząd i opozycja wiedzą czy nie wiedzą, co trzeba zrobić, żeby wyraźnie poprawić poziom opieki zdrowotnej w Polsce?

Źródło: sprawozdanie z badań TNS, K.018/14, s. 7

Wykres 11. Ocena niektórych świadczeń medycznych finansowanych przez NFZ

CZY ZGADZA SIĘ PAN(I) CZY TEŻ NIE ZGADZA Z NASTĘPUJĄCYMI OPINIAMI DOTYCZĄCYMI PORAD I ŚWIADCZEŃ MEDYCZNYCH, JAKIE OTRZYMUJE SIĘ OBECNIE W RAMACH POWSZECHNEGO UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO W NARODOWYM FUNDUSZU ZDROWIA? CZY, PANA(I) ZDANIEM, MOŻNA POWIEDZIEĆ ŻE:

Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 107/2014, s. 2

Wykres 12. Przyczyny problemów w dostępności do świadczeń i usług medycznych

NIEKTÓRZY NARZEKAJĄ NA PROBLEMY Z DOSTĘPNOŚCIĄ I JAKOŚCIĄ ŚWIADCZEŃ UZYSKIWANYCH W RAMACH POWSZECHNEGO UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO. CZY, W PANA(Ń) OCENIE, PROBLEMY WYNIKAJĄ Z TEGO, ŻE:

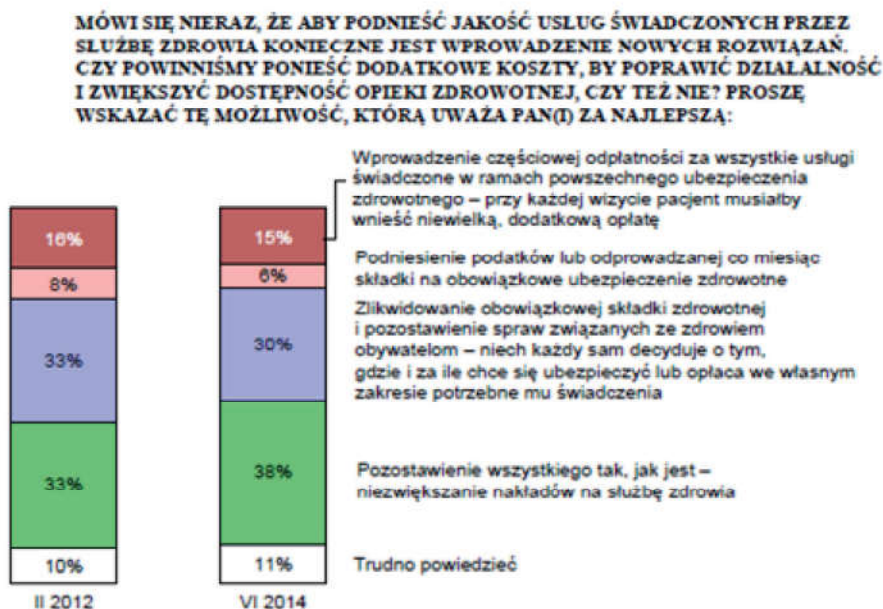
Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 107/2014, s. 1

W 2014 r. wzrosła liczba respondentów, którzy przyczyny problemów w służbie zdrowia widzą w źle wykorzystywanych środkach finansowych. Nieznacznie zwiększyła się również liczba wskazań, że na służbę zdrowia przeznaczają się za mało pieniędzy. Zmniejszył się także odsetek badanych, którzy uważają, że problemy wynikają ze zbyt małych środków na służbę zdrowia oraz z tego, że są one źle wydawane.

W badaniu CBOS respondenci wskazywali na sposoby poprawy sytuacji. Wykres nr 13 pozwala ocenić częstości opinii w tym zakresie.

Mimo krytyki pod adresem służby zdrowia respondenci, wskazując rozwiązania problemów, najczęściej wyrażali opinię, że należy pozostawić sprawy takimi, jakimi są, nie zwiększając nakładów na opiekę zdrowotną. Taka postawa wydaje się zrozumiała w świetle deklarowanego w badaniu TNS OBOP braku zaufania do kompetencji polityków, które pozwoliłyby rozwiązać problem. W badaniu CBOS 30% respondentów było za pozostawieniem spraw związanych ze zdrowiem obywatelom, tj. każdy może sam się ubezpieczyć w dowolnie wybranej placówce służby zdrowia, wybierając potrzebny mu zakres świadczeń. Najrzadziej respondenci wskazywali jako wyjście z sytuacji podniesienie podatków lub składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Wykres 13. Sposoby rozwiązania problemów służby zdrowia

Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 107/2014, s. 12

4. Zagrożenie terroryzmem

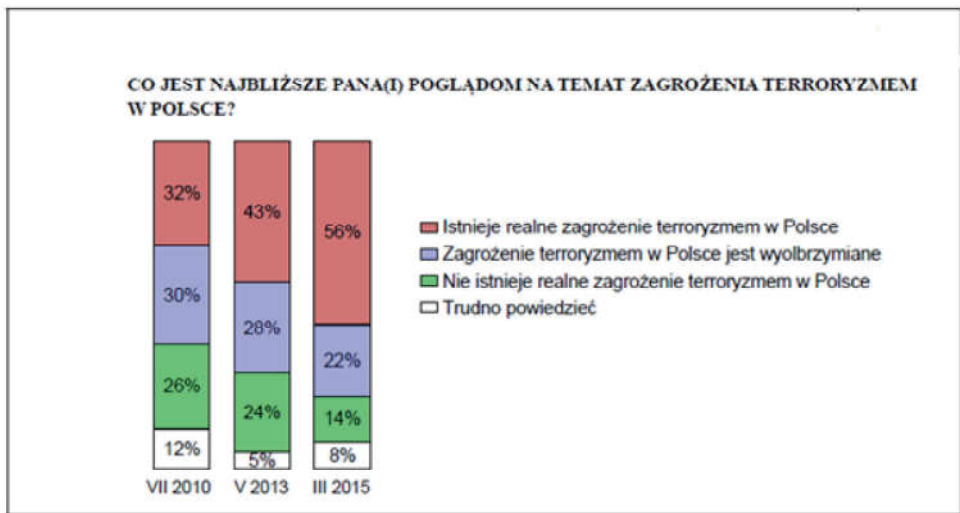
Terroryzm uważany jest za zagrożenie o charakterze transnarodowym. Jego oblicze ewoluje. Seria zamachów terrorystycznych w Paryżu 13.11.2015 r., w których zginęło 129 osób, a ok. 350 zostało rannych¹⁰, spowodowała wzmożenie działań służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w państwach Unii Europejskiej¹¹. Niżej zamieszczono wykresy pozwalające na diagnozę zmian opinii społecznej w Polsce w sprawie zagrożenia terroryzmem.

Od 2010 roku systematycznie zwiększa się liczba respondentów, którzy przyznają, że zagrożenie terroryzmem w Polsce jest realne. Maleje również liczba opinii, że terroryzm jest problemem wyolbrzymianym. Podobne wskazania respondentów uzyskano w badaniu TNS OBOP w badaniu z 2015 r.

¹⁰ <http://www.tvn24.pl/raporty/zamachy-w-paryzu,1025> [pobrano: 21.11.2015].

¹¹ <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1547130,Wzmoocnienie-ochrony-zewnietrznych-granic-UE-zaostrzy-przepisy-Najwazniejsze-jest-bezpieczenstwo> [pobrano: 21.11.2015].

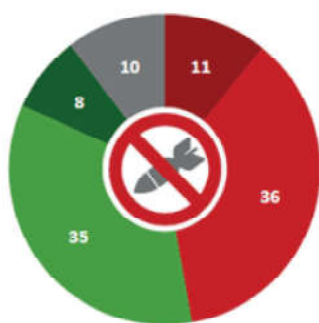
Wykres 14. Opinie na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce

Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 50/2015, s. 1

Wykres 15. Zagrożenie atakami terrorystycznymi

Czy w Polsce, Pana(i) zdaniem, istnieje zagrożenie atakami terrorystycznymi?

■ Zdecydowanie tak ■ Raczej tak
■ Raczej nie ■ Zdecydowanie nie
■ Trudno powiedzieć

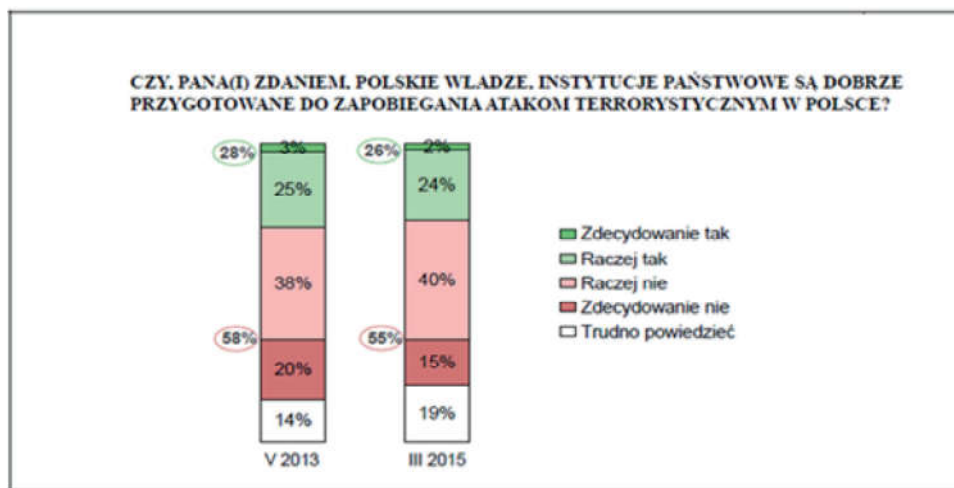
Niemal połowa Polaków (47%) uważa, że w Polsce istnieje zagrożenie atakami terrorystycznymi, przy czym co dziewiąty respondent (11%) wyraża takie zdanie zdecydowanie, a ponad jedna trzecia ankietowanych (36%) – mniej pewnie. Więcej niż czterech na dziesięciu badanych (43%) nie sądzi, by na terenie naszego kraju groziły ataki terrorystów.

Zainteresowanie polityką sprzyja pogładowi, że Polska jest zagrożona zamachami (54%, w stosunku do 45% niezainteresowanych tym obszarem).

Źródło: sprawozdanie z badań TNS, K.017/15, s. 5

Wykres zamieszczony poniżej ilustruje rozkład opinii odnoszących się do możliwości państwa i jego kondycji w sprawie zapobiegania atakom terrorystycznym.

Wykres 16. Przygotowanie instytucji państwa do zapobiegania atakom terrorystycznym

Źródło: komunikat z badań CBOS, nr 50/2015, s. 4

Większość opinii wyrażonych w badaniu wskazuje na brak zaufania do kompetencji instytucji państwa pod względem gwarancji bezpieczeństwa przed atakiem terrorystycznym.

5. Zagrożenie ze strony uchodźców

Kolejny problem, który przyciągał uwagę społeczeństwa Polski i Europy w 2015 r., dotyczył fali uchodźców przybywających do Europy z Azji Południowo-Wschodniej i z Afryki.

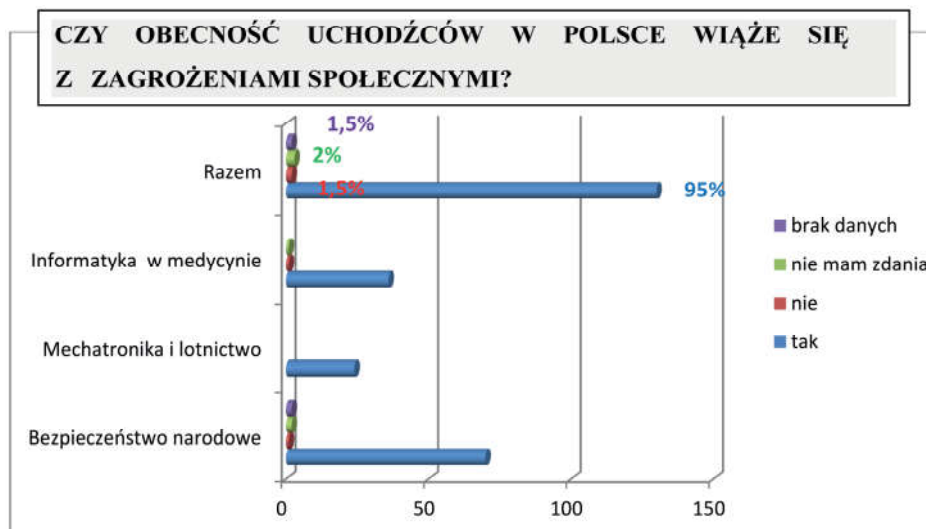
Badania własne przeprowadzone na próbie studentów Wojskowej Akademii Technicznej w 2015 r. potwierdzają, że uchodźcy postrzegani są jako źródło zagrożeń. Rozkład opinii respondentów pokazuje wykres zamieszczony poniżej.

Większość respondentów wyraziła opinię, że obecność uchodźców wiąże się z zagrożeniami społecznymi. Najczęściej wymieniane problemy to:

- różnice kulturowe, w tym różnice religijne;
- możliwa przemoc ze strony uchodźców;
- wzrost przestępczości;
- negatywny stosunek społeczeństwa polskiego do imigrantów;
- zagrożenie terroryzmem;

- brak przygotowania naszego kraju do przyjęcia uchodźców;
- pogłębianie się nacjonalizmu;
- zwiększone bezrobocie¹².

Wykres 17. Opinie na temat uchodźców – studenci Wojskowej Akademii Technicznej

Źródło: badania własne, Wojskowa Akademia Techniczna, 2015 (N = 137)

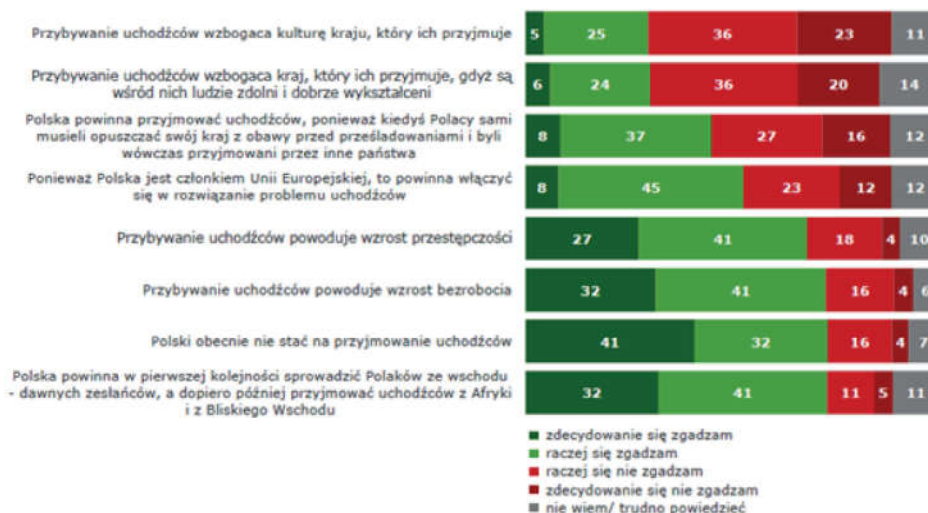
Wyniki badań własnych na próbie studentów WAT są zbieżne z wynikami ankiety przeprowadzonej na próbie ogólnopolskiej (badania TNS Polska). Wykres zamieszczony niżej wskazuje na frekwencje wskazań Polaków dotyczące różnych aspektów przyjmowania uchodźców.

Obawy Polaków związane z przyjmowaniem uchodźców mają głównie charakter ekonomiczny (wzrost bezrobocia, Polski nie stać na przyjmowanie uchodźców) oraz dotyczą zwiększonej przestępczości.

¹² Badania własne, Wojskowa Akademia Techniczna 2015.

Wykres 18. Opinie na temat uchodźców w Polsce

Stosunek Polaków do uchodźców

Źródło: sprawozdanie TNS, K.072/15, s. 4

Podsumowanie

Analiza wyników badań opinii społecznej pozwala odpowiedzieć na pytania postawione we wstępie artykułu. Obywatele państwa opiekuńczego powinni deklorować poczucie bezpieczeństwa, które dają instytucje państwa odpowiedzialne za zaspokojenie potrzeb społecznych. Tymczasem z przywołanych badań wynika, że respondenci nie mają poczucia bezpieczeństwa w żadnej z badanych sfer. W obszarze bezpieczeństwa ekonomicznego sytuacja na rynku pracy oceniana jest negatywnie. Negatywnie oceniany jest również system ochrony zdrowia. Polacy wyrazili opinię, że ani rząd, ani opozycja nie mają pomysłu na poprawę sytuacji. Najlepiej zatem byłoby, zdaniem respondentów, gdyby sprawę opieki zdrowotnej pozostawić obywatelom. Z badań wynika, że rośnie poczucie zagrożenia terroryzmem. Polacy uważają, że państwa nie stać na przyjmowanie uchodźców; respondenci obawiają się nasilenia bezrobocia i przestępczości. W 2013 r. nastąpił wzrost obaw społeczeństwa o bezpieczeństwo militarne Polski. Jednocześnie respondenci przyznali, że państwo jest słabo przygotowane do działania na wypadek zagrożeń takich jak militarna ingerencja ze strony innego państwa, terroryzm, zagrożenie ekologiczne czy klęska żywiołowa.

Opinie wyrażone przez respondentów, jak się wydaje, potwierdzają tezę M. Marody na temat bezradności współczesnych państw wobec globalnych czynników ryzyka. Można powiedzieć, że bezpieczeństwo staje się *idée fixe*, niespełnioną obietnicą państwa opiekuńczego nadużywaną przez polityków, którzy wykorzystują wysoki poziom niepewności społeczeństwa: „Lęk determinuje postawę wobec życia. Bezpieczeństwo wypiera wolność i równość z najwyższego miejsca na skali wartości. Dochodzi do zaostrzenia przepisów, do na pozór racjonalnego *totalitaryzmu obrony przed zagrożeniami*”¹³.

BIBLIOGRAFIA

1. BECK U., *Spółczesność światowego ryzyka. W poszukiwaniu utraconego bezpieczeństwa*, Wyd. Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012.
2. BORKOWSKI J., *Człowiek zagrożony i niebezpieczny*, Oficyna Wydawnicza „Żak”, Warszawa 2011.
3. GIDDENS A., *Socjologia*, Wydanie nowe, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2012.
4. Komunikat z badań CBOS, nr 50/2015.
5. Komunikat z badań CBOS, nr 18/2014.
6. Komunikat z badań CBOS, nr 48/2014.
7. Komunikat z badań CBOS, nr 107/2014
8. Komunikat z badań CBOS, BS/111/2013.
9. MARODY M., *Jednostka po nowoczesności. Perspektywa socjologiczna*, Wyd. Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2014.
10. PINKER P., *Zmierzch przemocy*, Zys i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2011.
11. Sprawozdanie z badań TNS, K.017/15.
12. Sprawozdanie z badań TNS, K.072/15.

NETOGRAFIA

1. <http://www.tvn24.pl/raporty/zamachy-w-paryzu,1025> [pobrano: 21.11.2015].
2. <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1547130,Wzmocnienie-ochrony-zewnetrznych-granic-UE-zaostrzy-przepisy-Najwazniejsze-jest-bezpieczenstwo> [pobrano: 21.11.2015].
3. <http://www.polskieradio.pl/42/275/Artykul/1526475,Bezrobocie-w-Polsce-spadlo-ponizej-10-proc-Eksperci-raczej-nie-na-dlugo> [pobrano: 3.01.2016].
4. <http://swiat.newsweek.pl/zamachy-w-paryzu-ataki-terrorystyczne-we-francji-najwazniejsze-informacje,artykuly,373992,1.html> [pobrano: 3.01.2016].

¹³ U. Beck, op. cit., s. 22.

**THE WELFARE STATE OR THE HOPELESS STATE? THE OPINIONS OF POLES
ON THE SECURITY PROVIDED BY STATE INSTITUTIONS**

Abstract. The welfare state's institutions role is to minimize the risk associated with the threats of the modern world affecting the individual. However, the globalization of threats, increasing complexity of internal and external environment of modern states makes their protective functions become impossible to fulfill. The article contains analysis of the results of opinion polls on Poles' sense of security in various areas of operation: economic (labor market), health (assessment of health care institutions), the assessment of the risk of terrorism, military, ecological, etc.

Keywords: the welfare state, security, threats.

